

Ontwerp van antwoord op parlementaire vraag ivm opvang van stookolieslachtoffers door olieramp met 'Tricolor' vanuit het Instituut voor Natuurbehoud

Jeroen Van Waeyenberge & Eric W.M. Stienen

Instituut voor Natuurbehoud
Kliniekstraat 25
1070 BRUSSEL

Nota in opdracht van Directoraat Generaal Aminal
Adviesnota IN.A.2003.50
4 maart 2003

1. Inleiding

Naar aanleiding van de opvang van stookolieslachtoffers als gevolg van de olieramp met de 'Tricolor' in de periode januari-februari 2003 heeft het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Directoraat Generaal Aminal aan het Instituut voor Natuurbehoud (IN) gevraagd om een kort ontwerp van antwoord te formuleren op de parlementaire vraag van Dhr. Jos Bex, Vlaams volksvertegenwoordiger.

In deze vraag komen drie onderdelen aan bod waarbij er twee geheel of gedeeltelijk door het IN beantwoord kunnen worden, met name rond deskundigheid van de ondersteuning vanuit overheidsdiensten en rond het aantal slachtoffers.

2. Situatieschets

Bij de start van deze olieramp net voor het weekend van 25-26 januari kon het opvangcentrum voor Vogels en Wilde Dieren te Oostende de toevloed van olieslachtoffers amper aan in hun lokalen in de Langestraat. Vogelbescherming Vlaanderen en de verantwoordelijken van het opvangcentrum hebben op last van de Gouverneur van West-Vlaanderen en de federale overheidsdienst Belgisch Mathematisch Model Noordzee (BMM) in Oostende een crisisopvangcentrum opgericht. Dit werd geleid door het Vogelopvangcentrum Oostende en logistiek bijgestaan door diverse organisaties (o.a. Vogelbescherming Vlaanderen, Vlaams Instituut voor de Zee en Sea Alarm Foundation) en allerlei overheidsdiensten, zowel op Vlaams (Aminal Afdeling Natuur, Instituut voor Natuurbehoud, Stad Oostende) als federaal niveau (BMM) (zie organogram, overgenomen uit <http://www.vliz.be/olieslachtoffers/index.php>). De stad Oostende bood vrijwel onmiddellijk een gebouw aan en deed al het nodige om de elektriciteit, verwarming en verlichting bij hoogdringendheid operationeel te maken. In dit vogelopvangcentrum werden de zeevogels, die massaal op de stranden aanspoelden, de eerste zorgen toegevend, om ze nadien te wassen en verder te verzorgen tot hun vrijlating. Daarnaast werden nog vogels (levende en dode) binnengebracht in het Sea Life Centrum in Blankenberge.

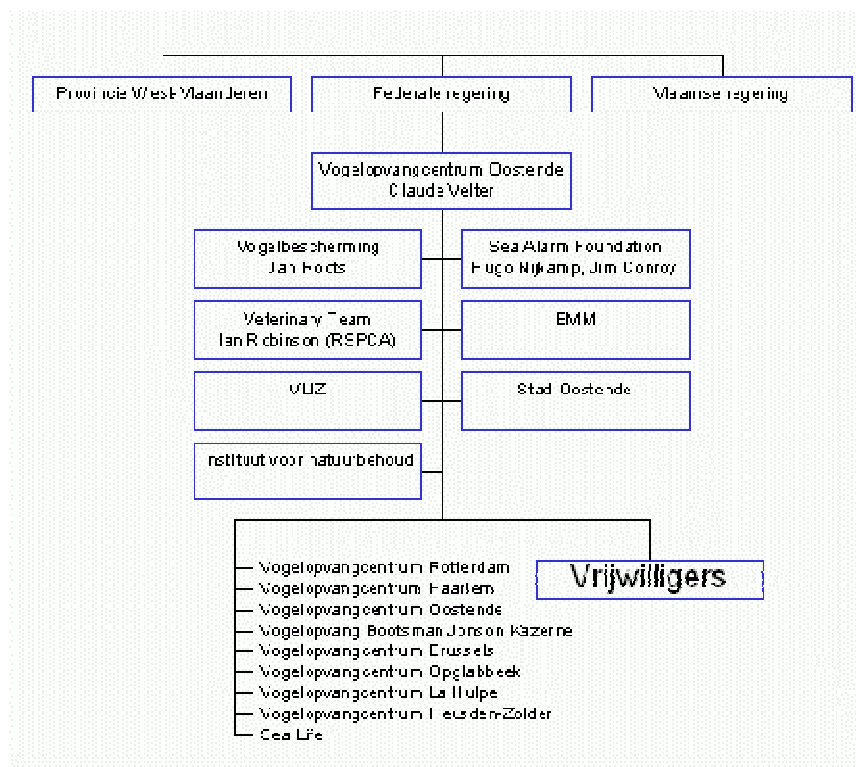
3. Antwoord 'ondersteuning'

Wat de deskundigheid van de ondersteuning vanuit de overheidsdiensten betreft, kan gezegd worden dat de algemene coördinatie van het crisiscentrum in handen was van Claude Velter (verantwoordelijke Vogelopvangcentrum Oostende en natuurwachter Middenkust bij Aminal, Afdeling Natuur) en Hugo Nijkamp (managing director van Sea Alarm Foundation, België).

De wetenschappelijke ondersteuning werd verzekerd door BMM bevoegd voor toezicht in geval van olieverontreiniging op zee en het Instituut voor Natuurbehoud. Het team van BMM bestond uit Jan Haelters en Francis Kerckhof, die naast de coördinatie van de wetenschappelijke ondersteuning ook instonden voor het nemen van stalen van de olie, zowel op het strand als bij de levende en dode olieslachtoffers die in het opvangcentrum binnengebracht werden. De ondersteuning vanuit het IN be-

stond uit het opvolgen en bijhouden (per soort en per gemeente) van de aantalslijsten van zowel dode als levende vogels die dagelijks in het crisiscentrum werden binnengebracht. Vanuit het IN namen Jeroen Van Waeyenberge en Eric Stienen (beiden wetenschappelijk attaché en belast met het zeevogelonderzoek op het IN) de coördinatie op zich. Daarnaast werd IN-personeel ingezet om deze ondersteunende taak van het IN ook tijdens de weekends te verzekeren (Yves Adams, Sophie Vanroose, Marc Van De Walle, Julie Callebout, Filiep T’Jollyn, Anny Anselin, Birgit De Fré, Els De Bie en Geert Spanoghe). De coördinatie van de technische ondersteuning kwam van Jan Tavernier (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen), Jacky Dereu (milieuambtenaar stad Oostende) en Ronald Bostyn. Op het terrein kregen zij hulp van de Civiele Bescherming.

Het dierenartsen-team bestond uit Ian Robinson (ervaren dierenarts van de Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals uit de UK), Peter Noyen (onafhankelijke dierenarts uit Bredene die aan de wieg stond van het huidige vogelasiel te Oostende) en Thierry Jauniaux (doctor in de diergeneeskunde van de Universiteit van Luik). Ian Robinson en Peter Noyen stonden in voor de verzorging van de vogels, bijgestaan door professionele werkrachten van diverse erkende Vogelopvangcentra uit Vlaanderen (o.a. Opglabbeek). Thierry Jauniaux was verantwoordelijk voor de wetenschappelijke aspecten van de verzorging (zoals euthanasie).

Gezien het ad hoc karakter en de enorme omvang van de situatie waarbij op zeer korte tijd vele duizenden zeevogels aan onze kust aanspoelden is de coördinatie tussen de diverse instanties, organisaties en personen zeer goed verlopen. Door het opzetten van een netwerk van alle bevoegde officiële instanties op Vlaams en federaal niveau samen met diverse organisaties met jarenlange ervaring in de opvang van levende vogels is in dit rampscenario uitstekend werk geleverd. Het welzijn van de vogels stond daarbij op de eerste plaats. Geen enkele instantie of organisatie is opgewassen tegen een dergelijke toevloed aan levende vogels die in een tijdsperiode van enkele weken aan onze kust aanspoelden, zodat kleine imperfecties onvermijdelijk waren.

4. Antwoord 'aantal vogels'

Wat het aantal behandelde vogels betreft, zijn er sinds de aanvang van de crisis op 23 januari 5309 levende zeevogels binnengebracht in het crisiscentrum te Oostende en het Sea Life Centrum te Blan-

kenberge tesamen. Ongeveer 40% hiervan werd op transport gezet voor verzorging in andere vogel-opvangcentra in zowel binnen- als buitenland, aangezien het crisiscentrum niet in de (technische) mogelijkheid was om alle vogels te wassen. Het aantal reeds dode vogels die in beide centra binnengebracht zijn, bedraagt 4287 exemplaren. Dit aantal is niet het totaal aantal dood aangespoelde vogels, aangezien er nog mogelijk enkele honderden vogels bij de opruiming van de olie op het strand vernietigd zijn (o.a. in Nieuwpoort en aan de oostkust). Sinds 15 februari zijn geen levende of dode zeevogels meer binnengebracht. In totaal zijn dus minimaal 9596 vogels op onze stranden, zowel levend als dood, aangetroffen (data BMM & IN).

Het aantal vogels dat momenteel nog in de diverse centra verzorgd wordt, is ongeveer 45% van het totaal aantal levend binnengebrachte vogels. Het aandeel dat gestorven is tijdens verzorging of door euthanasie bedraagt momenteel ongeveer 40%. Zo'n 15% is op heden reeds gelost (percentages: mondelinge mededeling Claude Velter, 4 maart 2003). Pas na volledige revalidatie van alle opgevangen vogels, verzorgd in de diverse centra, kan het percentage vrijgelaten en gestorven vogels definitief berekend worden.

De vogels kunnen op heden terug vrijgelaten worden aan onze kust aangezien volgens BMM de directe dreiging voor olievervuiling geweken is. De Tricolor lekt immers niet meer en het overpompen van de olie is achter de rug. Daarnaast zijn door BMM geen olievlekken meer vastgesteld in de Belgische mariene gebieden.